

'จิ๋วแต่แจ๋ว'

ภารกิจสืบสานหมอลำ

เสียงร้องกลอนลำอันไพเราะน่าฟังของหมอลำชาย-หมอลำหญิงรุ่นใหม่ที่เกิดกายด้วยผ้าพื้นเมืองงดงาม สีสลายการร้อยร้อยร้อยเข้ากับท่วงทำนองแคน พิณ โหวด ของการแสดงหมอลำ ดึงดูดใจหนุ่มบ้านอีสานของจิม ทอมป์สัน ฟาร์ม อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา

พร้อมกันกับที่ ฉวีวรรณ ดำเนิน ราชนิพนธ์หมอลำ ผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ และคณะกรรมการตัดสิน การประกวดหมอลำ "จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม สดสะแนน แดนอีสาน" ทั้งบ้านเย็น รากแก่น ราชนิพนธ์หมอลำประยุกต์ชื่อดัง, รศ.ดร.เจริญชัย ชนไฟโรจน์ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านจากวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ผศ.ชอภ ดิสนาโคก ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, พรสวรรค์ พรดอนก่อ อาจารย์สอนนาฏศิลป์พื้นเมืองแห่งวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ และประมวล พิมพ์เสน ครูภูมิปัญญาไทย นั่งตัดสินเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของการเปิดการประกวดหมอลำรอบชิงชนะเลิศ งานอนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรมเก่าแก่ของชาวไทยอีสานดั้งเดิม

จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม ได้จัดการประกวดหมอลำนี้ขึ้นเป็นปีแรก โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในภาคอีสานเข้าร่วมประกวด ด้วยหมอลำดั้งเดิมกำลังจะสูญหาย ปัจจุบันนักแสดงหมอลำจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสที่รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ฉะนั้น การถ่ายทอดการแสดงหมอลำไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมอีสานเป็นเรื่องเร่งด่วน ไม่ควรละเลย

ในส่วนของ การประกวดแบ่งเป็นโซนอีสาน ตะวันตก ได้แก่ บึงกาฬ หนองคาย อุดรธานี เลย หนองบัวลำภู ชัยภูมิ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม นครราชสีมา บุรีรัมย์ และโซนอีสาน ตะวันออก ได้แก่ นครพนม สกลนคร มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ซึ่งทีมน้องๆ นักเรียนนักศึกษาที่เข้าประกวดมากกว่า 20 ทีม ได้แสดงหมอลำทั้งลำทางสั้น ลำทางยาว และลำเตี้ย มีเครื่องดนตรีและนางพื่อนประกอบจนผ่านเข้าสู่รอบตัดเชือกจำนวน 12 ทีม ระดับมัธยม 6 ทีม และระดับอุดมศึกษา 6 ทีม

แต่ละทีมได้ชื่อว่าเป็นหมอลำรุ่นใหม่ที่กำลังที่สุดในจังหวัด ทว่าการประกวดแข่งขันนั้น ทีมที่แสดงศิลปะพื้นบ้านอีสานหมอลำได้สมบูรณ์และมีซอผัดพลาดน้อยที่สุด คณะกรรมการตัดสินจะพิจารณาให้ได้รับรางวัล ซึ่งผลการประกวดในวันนั้นปรากฏว่า ระดับมัธยมศึกษา รร.โคกคอนวิทยาคม จ.หนองคาย คราวชนะเลิศ เงินรางวัลหนึ่งแสนบาท พร้อมโล่เกียรติยศ รองชนะเลิศอันดับ 1 รร.หนองเรือวิทยา จ.ขอนแก่น รองอันดับ 2 รร.พนมไพรวิทยาคาร จ.ร้อยเอ็ด รางวัลชมเชย รร.นาเรีนกุล จ.อุบลราชธานี สำหรับผลการแข่งขันรุ่นใหญ่ขึ้นมาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จ.มหาสารคาม ได้รางวัลชนะเลิศ เงินรางวัลหนึ่งแสนบาท พร้อมโล่เกียรติยศ รองชนะเลิศอันดับ 1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทีมที่ 1 จ.ขอนแก่น อันดับ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทีมที่ 1 จ.ขอนแก่น ชมเชย เป็นทีม ม.ขอนแก่น ทีมที่ 2 และหมอลำที่มีความสามารถโดดเด่น มีน้ำเสียงไพเราะ เวทีหมอลำจิม ทอมป์สัน ฟาร์ม สดสะแนน แดนอีสาน ก็ยกย่องให้รางวัลด้วย โดยหมอลำชายยอดเยี่ยม คือ สีระวัฒน์ เวฬุวัน ส่วนฝ่ายหญิง นินรุช อธิธมมาลา ทั้งสองมาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพียงแต่

ฉวีวรรณ ดำเนิน ราชนิพนธ์หมอลำถ่ายทอดการแสดงหมอลำดั้งเดิม

คนละทีมกัน ขณะที่จักรกฤษณ์ กองศรี คราวหมอลำแคนยอดเยี่ยมทั้งที่อยู่ระดับมัธยมเท่านั้น "แม้คิดว่าการประกวดวันนี้ไม่มีผิด ไม่มีพลาด เพราะลูกๆ ยังเด็ก การเป็นศิลปินหนทางอีกยาวไกล เดินมาถึงเวทีนี้ถือว่าชนะใจตนเอง ชนะใจอาจารย์ผู้ควบคุมทีม ชนะใจสถาบันการศึกษาซึ่งได้ภาคภูมิใจในโลกศิษย์ อนาคตการเป็นศิลปินพื้นบ้านไม่ได้ไกลเลย ผากลูกๆ ดำเนิน

ทีมมหาวิทยาลัยมหาสารคามแสดงหมอลำ ร้องกลอนลำ สืบสานมรดกวัฒนธรรมแดนอีสาน

ตามหลักปฏิบัติและขนบของหมอลำ ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมอีสานอย่างลุ่มบ้านเกิดเมืองนอนและวัฒนธรรมประเพณีของตัวเอง ถ้าอยากศึกษาอย่างถ่องแท้ถึงขั้นตอนการเป็นศิลปินพื้นบ้านอีสานหมอลำแม่ก็พร้อมเต็มเต็มที่ตกหล่นให้สมบูรณ์” แม่ฉวีวรรณ ดำเนิน ศิลปินแห่งชาติ

นางพื่อนแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองรำรำอ่อนช้อยเข้ากับท่วงทัก้องแคน

กล่าวถึงทักษะที่มีต่อนักเรียนและนักศึกษาที่ประกวดทำให้เธอสุขใจที่มีคนรุ่นใหม่สืบสาน

“หากสถาบันการศึกษาตื่นตัวและช่วยสืบสานหมอลำผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้านแล้วก็มีเวทีประกวดให้ได้ประจักษ์ในความสามารถสังคมอุ้มชูขึ้นก็เพียงพอที่จะทำให้การแสดงหมอลำไม่สูญหายไปจากไทยและโลก ในขณะเดียวกันก็

ด้าน ประมวล ทิมพิเสน ครูภูมิปัญญาไทยกล่าวว่า มีหลายทีมที่ฝีมือการแสดงหมอลำดีกว่ามืออาชีพ อย่างทีม รร.โคกคอนวิทยาคม จ.หนองคาย ที่ชนะเลิศระดับมัธยม ก็แสดงหมอลำได้โดดเด่นตั้งแต่รอบคัดเลือกจนถึงรอบชิงชนะเลิศ ร้องหมอลำไม่เพี้ยน ทำนองเพลงไม่หลุด แล้วก็นักเรียนที่ได้หมอลำยอดเยี่ยมก็เก่งอย่างน่าอัศจรรย์ หากได้ฝึกฝนต่ออย่างถูกวิธีจะเป็นศิลปินพื้นบ้านที่มีอนาคตซึ่งตนและศิลปินหมอลำท่านอื่นก็อาสาถ่ายทอดความรู้การแสดงหมอลำให้พวกเขาด้วย ก่อนที่ทีมชนะเลิศจะเดินทางไปแสดงที่ร้านอาหาร Jim Thompson : A Thai restaurant ประเทศสิงคโปร์ การสร้างคนสำคัญ เพราะหมอลำแบบดั้งเดิมกำลังจะหาย เช่นพื่อนกับแก้ว เหลือนักแสดงหมอลำไม่กี่คน อีกทั้งรัฐประกาศขึ้นทะเบียนหมอลำเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการแสดงพื้นบ้านนี้ ทำให้ต้องสืบสาน สร้างสำนึกรักในใจผู้คนรุ่นใหม่

รุ่นเล็ก ฝีมือไม่ธรรมดา ทีมโรงเรียนโคกคอนวิทยาคม หนองคาย ชนะเลิศมัธยมศึกษา

จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาการแสดงหมอลำที่ไม่ถูกต้องของศิลปินรุ่นใหม่ ทั้งรูปแบบการแสดงที่ผิด การรำรำ บทลากลอนเพี้ยน โดยการที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดช่วยกันเผยแพร่รูปแบบที่ถูกต้องที่สืบทอดต่อๆมา และส่งเสริมให้สังคมเห็นคุณค่า เห็นโทษหากศิลปวัฒนธรรมถูกทำลาย” แม่ฉวีวรรณทั้งย้ายถึงมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญของชาติ

คงจะไม่เกินจริงไปนัก หากจะกล่าวว่านักเรียนนักศึกษาที่คว่ำรางวัลจากการประกวดหมอลำครั้งนี้ ถือเป็นอีกพลังสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมอีสานให้กับประเทศ ฮีระวัฒน์ เวฬุวัน หมอลำชายยอดเยี่ยม กล่าวว่า ได้รับรู้สำททางสั้น สำททางยาว สำเตย เนื้อหาเรื่องราวของบทกลอนแต่งจากวิถีชีวิตชาวอีสาน ทำให้ได้เผยแพร่วัฒนธรรมบ้านเกิดผ่านการแสดง เรียนหมอลำมา 5 ปี หลงเสน่ห์น้ำเสียงไพเราะ กลอน และลีลารำรำ การแสดงหมอลำมีคุณค่าวิถีดั้งเดิมเพื่อความสนุกสนานเบิกบานใจหลังเหน็ดเหนื่อยจากทำไร่ทำนา แล้วก็สอดแทรกคติสอนใจ

“ผมจริงจังกับการสืบสานการเป็นศิลปินพื้นบ้านหมอลำ และได้ปฏิเสธวัฒนธรรมต่างชาติ แต่นำมาประยุกต์ใช้กับการแสดงเพื่อส่งเสริมหมอลำให้ไกลอินเตอร์โด่งดังระดับโลก” หมอลำหนุ่มกล่าวอย่างมุ่งมั่น

ด้าน นีรนุช อรัญมาลา ผู้คว้าหมอลำหญิงยอดเยี่ยม กล่าวว่า หมอลำเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา และอยากให้อยู่กับประเพณีอีสานตลอดไปเยาวชนคนรุ่นใหม่ต้องหันมาสนใจให้มาก ตนเรียนรู้

หมอลำมาหนึ่งปีเต็มจากโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมในสถาบันการศึกษา ในฐานะเยาวชนคนหนึ่งจะทำหน้าที่สืบทอดหมอลำให้เต็มที่

ส่วนทีมชนะเลิศจากร่วมหาสารคาม วรรณกร ทิววัฒน์ หมอลำชาย เป็นตัวแทนสมาชิก กล่าวอย่างน่าสนใจว่า ก่อนการแสดงได้ไปฝึกฝนกับอาจารย์ผู้สอน ซึ่งมีศิลปินหมอลำมาถ่ายทอดการแสดงที่ถูกต้องให้กับพวกเรา ได้คำแนะนำและเทคนิคการร้องรำตามทำนอง ก็ตั้งใจจะเป็นครูสอนการแสดงเพลงพื้นบ้านประเภทหมอลำ เพราะอยากถ่ายทอดของเก่าให้คนรุ่นใหม่ที่สนใจ กล่าวหมอลำจะสูญหาย เพราะเพลงสตริงเข้ามาอยู่ในใจวัยรุ่นมากอยากเชื่อมวัฒนธรรมเก่าและวัฒนธรรมใหม่เข้าด้วยกัน คิดว่าถ้าจะให้คนรุ่นใหม่สนใจหมอลำต้องเพิ่มไอเดียใหม่และเสริมด้านดนตรี พิณ แคน อย่างเดียวยากที่จะเข้าไปครองใจเด็กๆ

“อยากให้เยาวชนต้นกล้าใหม่หันมาสนใจศิลปวัฒนธรรมหมอลำ อย่าเมินเฉย และให้กำลังใจพวกเรด้วยเพื่อเป็นพลังอนุรักษ์สืบสานต่อไป และขอบคุณครูอาจารย์ ศิลปินแห่งชาติ ศิลปินหมอลำทุกท่านที่เปิดโอกาสให้พวกเราได้เรียนวิชาของท่านโดยไม่หวัง” หมอลำชายจากทีมชนะเลิศระดับอุดมศึกษาฝากทิ้งท้ายในงานจิม ทอมป์สัน ฟาร์มทัวร์ ณ จิม ทอมป์สัน ฟาร์ม ซึ่งในอนาคตอันใกล้จะก่อตั้งพิพิธภัณฑ์หมอลำขึ้นที่ฟาร์มแห่งนี้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีของชาวอีสานให้กับสังคมไทย.